

Рідко коли будь-який серйозний **туристичний похід** обходиться без такого зауваження когось із його учасників. І навіть, якщо це правда, то ця обставина не спричинює, в основному, будь-яких неприємних наслідків і потім згадується, як додаткова, непередбачена планом цікава пригода під час походу.

Однак, керівник походу не повинен допускати, щоб туристи могли **заблудитись** навіть в місцевості, в якій він погано орієнтується, особливо при несприятливих погодних умовах, оскільки нещасні випадки тоді не виключені.

Несприятливі умови в зимовий і близькі до нього періоди року є небезпечними, і організація туристичних походів в цей час без достатнього досвіду учасників і, головне, керівника — це не туризм, а безвідповідальний каригідний авантюризм.

Далі розглянемо випадки, коли **туристи заблудили під час туристичного походу** в теплу пору року.

Саме поняття "заблудили..." доволі невизначене. В розумінні рядового туриста воно може означати дуже різну ступінь втрати орієнтації: від факту "добра дотепер туристична стежка стала ледве помітна, а то і зовсім загубилася" аж до повної втрати орієнтації щодо сторін світу, свого місця знаходження, навколишніх об'єктів природи і т. п.

Оскільки в туристичному поході у кожного з його учасників не виключена можливість заблудити, то кожний із них повинен знати, як виходити з положення в такому випадку.

Однак, перш за все розглянемо ситуацію коли керівник походу усвідомлює собі, що він не знає, куди далі вести групу, словом, відчуває, що заблудив. Очевидно, що якихось універсальних рецептів для виходу із подібних критичних ситуацій подати неможливо: все вирішується конкретною обстановкою. При цьому слід діяти спокійно, без паніки, в пошуках правильного шляху не кидатися в різні сторони, ризикуючи остаточно заплутатися. Керівник повинен зупинити групу, заборонити її учасникам будь-які самовільні пошуки виходу і за допомогою компасу спробувати відновити втрачену орієнтацію. Якщо ми просто загубили стежку, то замість шукати її по бездоріжжю, розумніше буде повернутися назад (навіть і кількасот метрів) до місця, де вона була помітна і там шукати її продовження. І не треба сподіватися, що йдучи бездоріжжям по лісі при наявності завалів, ми швидше дійдемо до мети. В таких випадках найгірша стежка завжди краща, ніж бездоріжжя.

Для відновлення втраченої орієнтації одного компасу мало — треба ще бачити навколишні хребти і долини. Якщо атмосферні умови сприятливі (немає туману і дощу) і не знайдено доброї стежки, то необхідно вийти на відкрите місце без лісу, найчастіше на хребет, йдучи навіть по бездоріжжю догори. На хребтах, звичайно, є непогані стежки чи навіть дороги, які при потребі заведуть нас в населені пункти.

Сходити в подібних випадках по бездоріжжю вниз до потоку в надії потрапити на дорогу не рекомендується. Узбіччя ярів цих потоків часто дуже стрімкі. Якщо немає дороги вздовж потоку, то йти цим ярком надзвичайно важко.

Треба відзначити, що при частині траси походу, яка веде вгору, випадки втрати орієнтації зустрічаються значно рідше, ніж при сходженні вниз. Справа в тому, що піднімаючись угору в правильному напрямку по стежці чи навіть по бездоріжжю, ми завжди вийдемо на бажану вершину.

Зовсім інакше виглядає справа при сходженні вниз. Якщо траса сходження веде лісом, навіть лінією хребта, завжди існує небезпека непомітного відхилення від правильного напрямку і можна зійти зовсім не туди, куди треба було. Особлива увага потрібна, коли траса сходження повинна звести нас залісеним хребтом на сідло, зокрема, тоді, коли нечітко виражена нахилена лінія хребта. Незначне відхилення від потрібного напрямку може завести нас в яр одного із потоків, що витікають з-під сідла в той чи протилежний бік.

Тому при сходженні з вершини треба точно визначити потрібний напрямок — азимут — і в поході систематично по компасу його перевіряти.

В поході учасники групи не повинні відокремлюватися без відома керівника. Якщо ж це все-таки трапиться, і "згублений" не знає, куди далі йти, то насамперед треба спробувати звернути на себе увагу відповідним вигукуванням і деякий час стояти на місці. Коли немає реакції на вигуки, то не впадати в розпач, а самостійно виходити з положення, керуючись вище згаданими вказівками. При цьому старатися залишити після себе сліди: ламати свіжі гілки, кидати клаптики бинта чи навіть папірці, які наводили б шукаючих на загубленого.

При підготовці матеріалу використана книга «Популярні туристичні маршрути по Українських Карпатах (путівник)», Юрій Сітницький, 1992. <http://www.skole.com.ua>